

Rozdział 2. Polityka społeczno-ekonomiczna na terenach wiejskich

2. Polityka społeczno-ekonomiczna na terenach wiejskich

2.1. Geneza i cele polityki

Polityka rozwoju obszarów wiejskich wywodzi się z polityki rolnej, początkowo była działaniami władzy centralnej związanymi z rozwojem rolnictwa. Spoglądając z perspektywy historycznej, dopiero w XX w. nastąpiły procesy wyodrębniania polityki rozwoju obszarów wiejskich z rolnictwa. Wcześniej nie było rozróżnienia pomiędzy tymi obszarami działalności człowieka.

W pierwszych fazach rozwoju państwa polskiego, grody i ich otoczenie, w tym tereny rolnicze i wiejskie, podlegały władzy scentralizowanej i skupionej w rękach władcy, który działał reaktywnie na pojawiający się problemy. W okresie Polski szlacheckiej w miastach królewskich zgromadzenia ustanawiające i wydające uchwały tworzyli właściciele nieruchomości. Na wsiach natomiast, jako jednostki samorządowe, tworzone gromady...

Rozdział ten analizuje politykę społeczno-ekonomiczną na terenach wiejskich w ujęciu historycznym, teoretycznym i instrumentalnym. Kluczowym naukowo elementem jest teza o ewolucji polityki wiejskiej z integralnej części polityki rolnej w odrębną, samodzielnią dziedzinę interwencji publicznej, co nastąpiło w XX wieku pod wpływem przemian strukturalnych (spadek zatrudnienia w rolnictwie, suburbanizacja) oraz oddziaływania Unii Europejskiej.

Tekst przedstawia systematyczną typologię modeli rozwoju obszarów wiejskich, ilustrując zmianę paradygmatu od modeli jednosektorowych (rolniczy, przemysłowy, usługowy) ku zintegrowanym koncepcjom wielofunkcyjnym i zrównoważonym (np. agroturystyczny, agroekologiczny). Szczególną uwagę poświęca się nowoczesnym, adaptacyjnym koncepcjom (jak smart villages, resilient rural, inclusive rural), które stanowią transfer i adaptację miejskich paradygmatów rozwoju (smart city, resilient city) do specyfiki wiejskiej, kładąc nacisk na technologie cyfrowe, odporność społeczną i ekologiczną oraz partycypację.

Podkreślona została nadrzędna rola podejścia oddolnego i partycypacyjnego, uznawanego za bardziej efektywne w zaspokajaniu zróżnicowanych potrzeb lokalnych niż sterowanie odgórne. W kontekście wdrażania polityki, tekst analizuje kompleksowy zestaw instrumentów rozwoju (finansowe, planistyczne, promocyjne) oraz wielopoziomowy system instytucjonalny – od instytucji UE i rządowych, przez regionalne, po lokalne organizacje publiczne, pozarządowe i gospodarcze.

Końcowa konkluzja naukowa wskazuje, że skuteczność prezentowanych modeli i instrumentów jest w decydującym stopniu uwarunkowana jakością kapitału ludzkiego i społecznego oraz kompetencjami lokalnych władz, co stanowi kluczowe wyzwanie dla rzeczywistej realizacji zrównoważonego i innowacyjnego rozwoju obszarów wiejskich.